28.2.2022

Valtionhallinnon kehittämisosasto
Lainsäädäntöneuvos Miska Lautiainen

Eduskunnan hallintovaliokunta

Kirjallinen vastine asiantuntijoiden lausuntoihin (HE 187/2021 vp)

Helsingin hallinto-oikeuden lausunto

Helsingin hallinto-oikeus kiinnittää hallintovaliokunnalle antamassaan lausunnossa (8.2.2022) huomiota virkamieslain 6 b §:n 1 momentin muutosehdotukseen ja toteaa, että jos tarkoituksena on, että ilman julkista hakumenettelyä voitaisiin valtion virkamieslain 6 b §:n 1 momentin nojalla vakinaistaa vain sellainen määräaikainen virkasuhde, johon nimitys on tehty julkista hakumenettelyä käyttäen, tämän tulisi ilmetä myös momentin sanamuodosta.

Käsiteltävän olevan esityksen mukaan pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nykyisen yli vuoden kestäneen määräaikaisen virkasuhteen sijasta vasta yli kaksi vuotta kestäneen määräaikaisen virkasuhteen tilalle perustettu virka voitaisiin ensi kertaa täytettäessä täyttää virkaa haettavaksi julistamatta, jos virkaan nimitetään kyseisessä määräaikaisessa virkasuhteessa työskentelevä virkamies. Momenttiin ei ehdoteta muuten sisällöllistä muutosta, eikä käsiteltävänä olevalla esityksellä olla luomassa mitään uudenlaista virkamieslain tulkinnallista tilannetta.

Virkamieslain voimassaoleva 6 b §:n 1 momentti ja ehdotettu muutos vastaavalla tavalla mahdollistavat ilman julkista hakumenettelyä nimittämisen pykälän tarkkaan rajaamissa tilanteissa. Määräaikaisen virkasuhteen hakumenettelystä ei ole säännöksiä. Määräaikaisen virkasuhteen haettavaksi julistaminen perustuu valtiovarainministeriön ohjeistukseen (VM/2643/00.00.00/2018) ja siitä voidaan tarvittaessa säätää virkamieslain 6 a §:n 3 momentin mukaan myös valtioneuvoston asetuksella. Kuten Helsingin hallinto-oikeuden lausunnossakin todetaan, 6 b §:n 1 momentin muutosehdotuksen katsotaan muodostavan ohjeistuksen kanssa kokonaisuuden. Samoin kuin voimassaoleva 6 b § ja valtiovarainministeriön ohje, esityksessä nimenomaisesti ”*lainsäädäntö ja asiaa koskevan muu ohjeistus muodostavat myös jatkossa kokonaisuuden, jonka mukaan vain sellainen määräaikainen virkasuhde, johon nimitys on tehty julkista hakumenettelyä käyttäen, voidaan myöhemmin vakinaistaa ilman julkista hakumenettelyä”.*

Esityksellä ei olla muuttamassa vallitsevaa virkamieslain 6 b §:n ja valtiovarainministeriön ohjeistuksen tulkintaa tai liityntää toisiinsa. Helsingin hallinto-oikeuden lausunnon huomio voidaan ottaa tarvittaessa määrin huomioon tulevissa virkamieslain hakumenettelyä koskevissa laajemmissa muutoshankkeissa.

Professori Mäenpään lausunto

Professori Mäenpää kiinnittää lausunnossaan hallintovaliokunnalle (17.2.2022) huomiota virkamieslain 6 b §:ään ehdotettuun uuteen 5 momenttiin ja toteaa, että ehdotus merkitsisi hyvin laaja-alaista mahdollisuutta

poiketa julkisesta hakumenettelystä. Sen nojalla tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla irtisanottu virkamies voitaisiin ilman julkista hakumenettelyä nimittää mihin tahansa ja perustelujen mukaan myös olennaisesti toisenlaiseen valtion virkaan ylimpiä virkoja lukuun ottamatta.

Kuten esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 18) todetaan, ehdotetussa pykälän uudessa 5 momentissa, samoin kuin kaikissa tilanteissa, joissa virkamieslain 6 b §:n mukaan voidaan nimittää virkaan ilman julkista hakumenettelyä, nimittävän viranomaisen tulisi huomioida perustuslaissa säädetyt nimitysperusteet, hallinnon oikeusperiaatteet sekä muu asiaa koskeva lainsäädäntö ja ohjeistus. Nimitettävän henkilön olisi täytettävä virkaan, tehtävään tai nimikkeelle säädetyt kelpoisuusvaatimukset, eikä nimittäminen voisi perustua lainsäädännön kuten yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tai naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) annetun lain vastaisiin tai muutoin epäasiallisiin perusteisiin. Nimitysprosessi poikkeaisi niin sanotusta tavanomaisesta vain siltä osin, että nimittävä viranomainen arvioisi tilanteen ja päätyisi siihen, että ei pitäisi välttämättömänä viran haettavaksi julistamista, vaan arvioi saavansa tarvittavan ammattitaidon ja kokemuksen nimittämällä siihen suoraan toisaalla valtionhallinnossa irtisanotun virkamiehen. Virastolla on siis aina mahdollisuus toteuttaa rekrytointi avoimen haun kautta, johon myös irtisanotut virkamiehet voivat osallistua.

Esityksen tavoitteita koskevassa luvussa 3 todetaan (s. 11-12), että pykälän uuden 5 momentin tavoitteena on lakisääteisen muutosturvan täydentäminen tukemalla valtion henkilöstöä niissä tilanteissa, joissa virasto kaikesta huolimatta joutuisi irtisanomaan henkilöstöä tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla sekä turvata valtion palvelussuhteen jatkuvuutta muualla valtionhallinnossa. Tavoitteena on antaa virkamiehelle voimassaolevaa lainsäädäntöä laajemmat mahdollisuudet työllistyä suoraan irtisanomisen vaihtoehtona uusiin tehtäviin toisaalle valtionhallinnossa, myös muihin kuin virkansa mukaisiin tehtäviin. Tavoitteena on tehostaa ”työstä työhön siirtymistä” myös nopeuttamalla ja yksinkertaistamalla prosessia siten, että se edellyttää vain nimittävän viraston päätöstä. Tavoitteena on samalla korostaa virkamiehen omaa aktiivisuutta uusien työtehtävien haussa muutostilanteissa ja tätä kautta tuoda uusi menettely virkamiehen palvelussuhteen jatkumiselle valtioon ja pitää näin myös kokeneen henkilöstön laaja erityisosaaminen valtiohallinnossa.

Valtion virkamiehen lakisääteisen muutosturvan näkökulmasta poikkeusta julkisesta hakumenettelystä voidaan pitää vastaavalla tavalla perusteltuna, kuin nimitettäessä virkamieslain voimassaolevan 27 §:n mukaisen uudelleensijoittamisvelvoitteen perusteella irtisanottu virkamies viraston toiseen virkaan ilman julkista hakumenettelyä.

Valtioneuvoston kanslian lausunto

Valtioneuvoston kanslian lausunnossa hallintovaliokunnalle (8.2.2022) kiinnitetään huomiota viranomaisen harkintavaltaan tilanteessa, jossa arvioidaan tarvetta saattaa voimaan rajoitusaikaa (karenssia) koskeva sopimusehto.

Valtion virkamieslain 44 a §:n muutosehdotuksessa ei esitetä nyt muutosta harkintavaltaan ko. tilanteessa. Ehdotuksen säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 187/2021, s. 20) todetaan, että 44 a §:ään ei ehdoteta muuta muutosta kuin rajatun kohderyhmän rajoitusajan pidentämistä 6 kuukaudesta 12 kuukauteen. Säännöskohtaisessa perustelussa todetaan nimenomaisesti myös: *”Voimassaolevan säännöksen mukaisesti sopimusehto rajoitusajasta tulee voimaan vain, jos viranomainen arvioi, että virkamiehen siirtymisessä on kysymys 44 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta tilanteesta. Virkamiehen siirtyessä toisen työnantajan palvelukseen, viranomainen voi päätyä arviossaan myös siihen, että virkamiehen tulevissa tehtävissä ei edellytetä rajoitusaikaa tai edellytetään vain sovittua maksimiaikaa lyhyempää rajoitusaikaa. Säännöstä*

sovellettaisiin yhdessä hallintolain 6 §:n hyvän hallinnon perusteiden kanssa, jotka edellyttävät muun muassa viranomaisen käyttävän toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Tämä estää säännöksen kaavamaisen soveltamisen asetettaessa konkreettista rajoitusaikaa."

Eli kuten valtioneuvoston kanslia lausunnossaan katsoi tarpeelliseksi, pykälästä ja sen perusteluista tulee selkeästi esille viranomaisen arviointiin perustuva mahdollisuus olla asettamatta karenssisopimuksen mukaista rajoitusaikaa lainkaan tai selvästi enimmäisrajoitusaikaa lyhyempi karenssiaika myös ylimmän johdon virkamiehille.

Pääesikunnan lausunto

Puolustusvoimien pääesikunnan lausunnossa hallintovaliokunnalle (8.2.2022) todetaan, että nyt 44 a §:ään ehdotetun pidemmän rajoitusajan piiriin kuuluvien virkojen ja tehtävien kirjauksen tulisi olla avoimempi ja sen tulisi mahdollistaa laajemman henkilöryhmän osalta pidemmän karenssiajan käyttäminen.

Valtion virkamieslain 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädetyt Puolustusvoimien niin sanotut erittelyvirat lisättiin 44 a §:n muutosehdotuksen piiriin puolustusministeriön esitysluonnoksesta antaman lausunnon perusteella. Ko. henkilörajaus valmisteltiin yhteistyössä puolustusministeriön kanssa. Kuten esityksen nykytilan arviota koskevassa luvussa 2.3 todetaan, valtionhallinnon ylimmän johdon ja Puolustusvoimien muun ylemmän johdon virkamiehet muodostavat erityisen kohderyhmän. Puolustusvoimien ylimmissä viroissa suojattava tieto koskee kansallista turvallisuutta sekä sotilaallista varautumista, valmiutta sekä suorituskykyä ja niiden kehittämistä. On kuitenkin mahdollista, että Puolustusvoimien tai yleensä valtionhallinnon virkamiesten henkilöpiiri, joiden kohdalla käytännössä olisi tarvetta pidemmälle rajoitusajalle, on laajempi kuin nyt ehdotettu.

Virkamieslain voimassaoleva 44 a §, samoin kuin nyt siihen esitettävä muutos, merkitsevät rajoitusta virkamiehen perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun oikeuteen hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on jo aiemmin todennut, että näiden rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia (PeVL 10/2016 vp). Rajoitusten tulee suhteellisuusvaatimuksen lisäksi täyttää mm. tarkkaraisuuden ja selkeyden vaatimukset.

Sen lisäksi, mitä edellä on jo todettu perustuslain vaatimuksista voimassaolevan 44 a §:n osalta, perustuslain täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimus sekä suhteellisuusvaatimus on jouduttu ottamaan esityksessä huomioon nyt nimenomaan siten, että ehdotettava 44 a §:n muutos koskee rajattua joukkoa virkamiehiä eikä kategorisesti kaikkia, joiden kanssa tehdään karenssisopimus pykälän edellytysten täyttyessä. Kuten oikeusministeriö totesi hallintovaliokunnalle antamassaan lausunnossa (7.2.2022), käsiteltävänä olevassa esityksessä on aiempaan verrattuna täsmällisemmin rajattu enintään 12 kuukauden karenssiaika mahdolliseksi ainoastaan tiettyihin ylimpään johtoon kuuluviin virkoihin, mikä lisää sääntelyn oikeasuhtaisuutta. Ja kuten oikeusministeriö myös lausunnossaan toteaa, nyt käsiteltävä olevalla 44 a §:n muutosehdotuksella on asianmukaiset perustelut ehdotetun rajoitusajan pidennykselle perusoikeuksien rajoitusedellytysten kannalta (oikeasuhtaisuus, hyväksyttävä syy, välttämättömyys) ja sääntely on täsmällistä ja tarkkarajaista.

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n lausunto

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n lausunnon mukaan ei ole perusteltua, että virka voitaisi täyttää ilman julkista hakumenettelyä ehdotetun 6 b §:n 1 momentin mukaan vain, kun taustalla on työn luonteeseen perustuva määräaikaisuus.

Virkamieslain 6 a §:n mukaan virka on ennen sen täyttämistä julistettava haettavaksi. Julkisen hakumenettelyn poikkeuksista säädetään 6 b §:ssä. Voimassaolevan 1 momentin mukaan yli vuoden (ja esityksen mukaan yli kaksi vuotta) kestäneen määräaikaisen virkasuhteen tilalle perustettu virka voidaan ensi kertaa täytettäessä täyttää virkaa haettavaksi julistamatta, jos virkaan nimitetään kyseisessä määräaikaisessa virkasuhteessa työskentelevä virkamies.

Määräaikaisen virkasuhteen perusteista säädetään tyhjentävästi virkamieslain 9 §:ssä. Virkamieheksi voidaan nimittää määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, jos työn luonne, sijaisuus, avoinna olevaan virkaan kuuluvien tehtävien hoidon väliaikainen järjestäminen tai harjoittelu edellyttää määräaikaista virkasuhdetta. Virkamieslain voimassaolevan 6 b §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan: *”Muutoksen tarkoituksena on kiinnittää huomiota virkamieslain 9 §:n 1 momentissa säädettyihin määräaikaisuuden perusteisiin. Tarkoituksena on myös mahdollistaa virkaan nimittäminen tilanteissa, joissa määräaikainen nimitys on tehty työn luonteen perusteella, mutta tilanne on muuttunut niin, että tehtävä on pysyvä”.*

Kuten esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa (2. 18) todetaan, voimassaolevan säännöksen mukaisesti virkaan voidaan nimittää vain kyseisessä määräaikaisessa virkasuhteessa työskentelevä virkamies. Säännöksen mukainen viran perustaminen voidaan tehdä vain niitä määräaikaisen virkasuhteen tehtäviä varten, joissa virkamies työskentelee, ei muunlaisia tehtäviä varten. Lähtökohtaisesti kyse on tilanteista, joissa määräaikainen nimitys on tehty työn luonteen perusteella, mutta tilanne on muuttunut siten, että tehtävä on pysyvä. Säännöksen mukainen menettely ei ole mahdollista esimerkiksi, jos määräaikaisen virkasuhteen perusteena on sijaisuus. Tämä sen vuoksi, että sijaisuus perustuu sananmukaisesti aina jo olemassa olevaan virkaan tai edelleen jatkuvaan määräaikaiseen virkasuhteeseen, eikä niiden *tilalle* silloin ole 6 b §:n tarkoittamassa mielessä mahdollista perustaa virkaa. Jos olemassa olevan viran tai määräaikaisen virkasuhteen lisäksi perustetaan virka, kyse on virkamieslain 6 a §:n pääsäännöstä eli avoimeen hakumenettelyn kautta tehtävästä nimittämisestä. Se, että sijaistettava virkamies ei palaa virkaansa tai määräaikaiseen virkasuhteeseensa ei ole virkamieslain 6 b §:n tarkoittama tilanne.

Kyse on virkamieslain 6 a ja b §:ien ja 9 §:n tulkinnan kokonaisuudesta.

Suomen akatemian lausunto

Suomen akatemian lausunnossa kiinnitetään huomiota samaan ehdotuksen 6 b §:n 1 momentin tilanteeseen kuin edellä Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n lausunnossa. Tämän osalta viittaan edellä lausuttuun.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös samaan 6 b §:n 1 momentin kysymykseen kuin Helsingin hallinto-oikeuden lausunnossa. Tämän osalta viittaan sen yhteydessä lausuttuun.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös määräaikaisen virkasuhteen hakumenettelyä sääntelyn ja ohjeistuksen vaikeaselkoisuuteen ja tarpeeseen säätää kokonaisuudesta virkamieslaissa ja -asetuksessa. Lausuma otetaan huomioon tulevissa hakumenettelyä koskevissa muutoshankkeissa.

Lausunnossa esiin tulleeseen virkamieslain 6 b §:n 4 momentin muutostarpeeseen tullaan kiinnittämän huomiota tulevissa myös tulevissa virkamieslain muutoshankkeissa.

Valtion pääsopijajärjestöjen lausunto

Valtion pääsopijajärjestöjen lausunnossa (3.2.2022) kiinnitetään huomiota 6 b §:n 1 momentin muutosehdotukseen. Tämän osalta viittaan edellä 6 b §:n 1 momentista lausuttuun.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös 6 b §:n 5 momentin muutosehdotukseen eli irtisanotun virkamiehen muutosturvan täydentämiseen siten, että nimitys voidaan tehdä ilman julkista hakumenettelyä, jos virkaan nimitetään valtion toisen viraston virasta niin sanotuilla tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla irtisanottu virkamies irtisanomisajan kuluessa. Lausunnon mukaan irtisanovalla virastolla tulisi olla merkittävä rooli uuden työn selvittämisessä.

Tällä ehdotuksella on tarkoitus vahvistaa valtion henkilöstön lakisääteistä muutosturvaa lisäämättä irtisanovan viraston lakisääteisiä velvoitteita. Muutosehdotuksen tavoitteena on antaa virkamiehelle voimassaolevaa lainsäädäntöä laajemmat mahdollisuudet työllistyä suoraan irtisanomisen vaihtoehtona uusiin tehtäviin toisaalle valtionhallinnossa, myös muihin kuin virkasiirtojen kautta virkansa mukaisiin tehtäviin. Tavoitteena on tehostaa ”työstä työhön siirtymistä” myös nopeuttamalla ja yksinkertaistamalla prosessia siten, että se edellyttää vain nimittävän viraston päätöstä. Tavoitteena on samalla korostaa virkamiehen omaa aktiivisuutta uusien työtehtävien haussa muutostilanteissa ja tätä kautta tuoda uusi menettely virkamiehen palvelussuhteen jatkumiselle valtioon ja pitää näin myös kokeneen henkilöstön laaja erityisosaaminen valtiohallinnossa. Käytännössä palvelussuhteen jatkumisen toisaalla valtiohallinnossa voidaan arvioida olevan tehokkainta virkamiehen itse hakeutuessa ja selvittäessä onko muualla valtionhallinnossa ja missä, juuri hänen osaamistaan ja hänen kiinnostustaan vastaavia tehtäviä.

Pääsopijajärjestöjen lausunnossa kiinnitetään huomiota myös 44 a §:n muutosehdotukseen. Lausunnossa todetaan mm. että karenssisopimusten rajoitusajan pidentäminen ei ole oikeasuhtainen esitys virkamiesten kannalta. Perustuslakivaliokunta on ottanut lausunnossaan (PeVL 35/2016 vp) jo aiemmin kantaa virkamiehen 12 kuukauden pituisesta karenssista (HE 90/2016 vp). Perustuslakivaliokunta totesi 12 kuukauden pituisesta rajoitusajasta, että ajoituksen ajallinen ulottuvuus on määritelty suhteellisuusvaatimuksen kannalta asianmukaisesti. Perustuslain edellyttämä täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimus sekä suhteellisuusvaatimus on esityksessä otettu huomioon siten, että ehdotettava 44 a §:n muutos koskee suppeampaa joukkoa virkamiehiä eikä kategorisesti kaikkia, joiden kanssa tehdään karenssisopimus pykälän edellytysten täyttyessä. Rajoitusaikaa ei aseteta säännönmukaisesti vaan harkitaan tapauskohtaisesti. Kuten perustuslakivaliokunta totesi aiemmin lausunnossaan (PeVL 35/2016 vp), säännös sovellettuna yhdessä hallintolain 6 §:n hyvän hallinnon perusteita määrittävän säännöksen kanssa, joka yleisesti edellyttää viranomaisen käyttävän toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin, estää säännöksen kaavamaisen soveltamisen esimerkiksi kaikkiin karenssisopimuksen tehneisiin virkamiehiin. Kyse on tarkkarajaisesta ja oikeasuhteisesta muutoksesta. Pidemmän karenssitarpeen taustalla on sen tiedon laatu, johon ehdotuksen piiriin kuuluvilla virkamiehillä on tehtävässään pääsy. Valtionhallinnon ylimmän johdon ja Puolustusvoimien muun ylemmän johdon virkamiehet muodostavat tältä osin erityisen kohderyhmän. Valtion ylimmän johdon virkamiehet käyttävät merkittävää julkista valtaa sekä toimivat lähellä valtiojohtoa ja saavat tietoonsa laaja-alaisesti esimerkiksi kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisiä tietoja. He vaikuttavat tältä osin myös päätöksenteon valmisteluun läheisessä yhteistyössä valtioneuvoston jäsenten kanssa. Lisäksi valtionhallinnon ylimmän johdon virkojen tehtäviin sisältyy muun muassa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen sekä Suomen ulkosuhteisiin liittyviä asioita. Puolustusvoimien ylimmissä viroissa suojattava tieto koskee kansallista turvallisuutta sekä sotilaallista varautumista, valmiutta sekä suorituskykyä ja sen kehittämistä.

Kuten oikeusministeriö totesi omassa lausunnossaan (7.2.2022) hallintovaliokunnalle nyt käsiteltävänä olevasta esityksestä, 12 kuukauden karenssiajan rajaus ainoastaan tiettyihin ylimpään johtoon kuuluviin

virkoihin lisää sääntelyn oikeasuhtaisuutta. Kuten oikeusministeriö toteaa lausunnossaan myös, esityksessä on tehty asianmukaisesti selkoa karenssiajan pidentämisen hyväksyttävän perusteen ja rajoituksen välttämättömyyden osalta, sekä esitetty asianmukaiset perustelut ehdotetun rajoitusajan pidennykselle perusoikeuksien rajoitusedellytysten kannalta (oikeasuhtaisuus, hyväksyttävä syy, välttämättömyys). Sääntely myös on täsmällistä ja tarkkarajaista. Kuten oikeusministeriö toteaa lausunnossaan, esityksen perusteluiden ja PeVL 35/2016 vp valossa ehdotusta on pidettävä valtiosääntöisesti ongelmattomana.

Pääsopijajärjestöjen lausunnossa kiinnitetään huomiota myös sopimussakkoon. Kuten voimassaolevassakin 44 a §:ssä, esityksen mukaisella sopimussakon enimmäismäärällä vahvistetaan karenssisopimuksen tavoitteena olevaa ennaltaehkäisevää vaikutusta ja pyritään varmistamaan, että sopimussakon vaikuttavuus on tavoitteiden mukainen rajoitusajan alusta loppuun.

Pääsopijajärjestöjen lausunnossa kiinnitetään huomiota myös virkamiehen vaitiolovelvollisuuteen ja salassa pidettävien tietojen hyväksikäyttökieltoon. Virkamiehen vaitiolovelvollisuus ja salassa pidettävien tietojen hyväksikäyttökielto ulottuvat osin tosiaan myös virkasuhteen jälkeiselle ajalle sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 23 §:n että rikoslain (39/1889) 40 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan. Vaitiolovelvoitteella ja salassa pidettävien tietojen hyväksikäyttökiellolla ei voida kuitenkaan kattavasti ennalta estää tilanteita, joissa virkamiehenä saatuja salassa pidettäviä tai julkisuutta muuten rajoittavien säännösten suojaamia tietoja voitaisiin käyttää uudessa palvelussuhteessa tai toiminnassa omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi. Tämä voidaan nähdä myös puutteena yleisen edun ja virkatoiminnan puolueettomuuden suojaamisessa ja mahdollisen korruption estämisessä virkamiesten siirtyessä yksityiselle sektorille.

Huomionarvoista on myös se, että tilanteessa, jossa valtion virkamies siirtyy valtion palveluksesta yksityiselle sektorille, tiedon ja kontaktien käyttöä on vaikea osoittaa todeksi tai kumota, mikä on omiaan heikentämään luottamusta hallintoon riippumatta siitä, onko mitään väärää tapahtunut vai ei. Suomessa ei myöskään ole lainsäädäntöä, joka kieltäisi entistä virkamiestä vaikuttamasta uuden työnantajan palveluksessa entiseen valtiotyönantajaansa ja sen tekemiin päätöksiin.

Karenssisopimuksella pyritään myös kiinnittämään ennaltaehkäisevästi huomiota siihen, että karenssia edellyttävistä valtiohallinnon tehtävistä ei suoraan siirryttäisi tehtäviin, joissa karenssin suojaamaa tietoa voi hyödyntää.

Upseeriliitto

Upseeriliitto vastustaa lausunnossaan hallintovaliokunnalle (9.2.2022) karenssiajan nostamista. Tämän osalta viittaan edellä valtioneuvoston kanslian, pääesikunnan ja pääsopijajärjestöjen lausuntoihin vastattuun.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös ehdotuksen taloudellisiin vaikutuksiin. Kuten esityksen luvussa 4.2. (s.14-15) todetaan, ehdotetusta muutoksesta virkamieslain 44 a §:ään saattaa aiheutua yksittäisille virastoille sekä Puolustusvoimille jonkin verran taloudellisia vaikutuksia tilanteissa, joissa virkamiehen kanssa on tehty karenssisopimus ja virkamiehen siirtymisen perusteella hänelle asetetaan rajoitusaika. Yksittäisen viraston kohdalla kustannukset voivat olla merkityksellisiä, erityisesti jos rajoitusajan korvausta maksetaan esimerkiksi samanaikaisesti useammalle henkilölle. Karenssisopimukseen perustuvaa korvausta maksetaan kuitenkin vain, jos rajoitusaika tulee voimaan. Sitä, kuinka monessa tapauksessa rajoitusaika, ja kuinka pitkä, joudutaan asettamaan, ei ole kuitenkaan mahdollista ennakolta arvioida. Valtionhallinnon ylimmän johdon virkojen määrä (v. 2020) on noin 110 ja ehdotuksen rajauksen piiriin kuuluvia Puolustusvoimien virkoja valtiovarainministeriön saamien tietojen mukaan 30. Tällä hetkellä tiedossa on vain muutamia tapauksia, joissa yleensä ottaen valtion

palveluksesta poistuneelle virkamiehelle on asetettu karenssisopimuksen mukainen rajoitusaika ja jolta ajalta siten on maksettu palkkaa vastaava korvaus. Kunkin viraston tulee kuitenkin ottaa viraston karenssisopimuksista aiheutuvat laskennalliset kustannukset huomioon talousarviossaan ja kattaa ne toimintamenomäärärahoistaan. Tämän tarkemmin ei taloudellisia vaikutuksia ole tässä vaiheessa mahdollisuus arvioida.